Europski parlament
2019-2024

Odbor za zapošljavanje i socijalna pitanja

2022/2170(INI)

5.5.2023

NACRT IZVJEŠĆA

o stvaranju radnih mjesta – pravedna tranzicija i ulaganja s učinkom
(2022/2170(INI))

Odbor za zapošljavanje i socijalna pitanja

Izvjestiteljica: Sara Matthieu

PR_INI

SADRŽAJ

Stranica

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA 3

OBRAZLOŽENJE.....8

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA

o stvaranju radnih mjesta – pravedna tranzicija i ulaganja s učinkom (2022/2170(INI))

Europski parlament,

– uzimajući u obzir Preporuku Vijeća od 16. lipnja 2022. o osiguravanju pravedne tranzicije prema klimatskoj neutralnosti[1],

– uzimajući u obzir sporazum usvojen 12. prosinca 2015. u Parizu (Pariški sporazum) na 21. zasjedanju Konferencije stranaka Okvirne konvencije UN-a o klimatskim promjenama (COP),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 11. prosinca 2019. o Europskom zelenom planu (COM(2019)0640),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 14. srpnja 2021. naslovljenu „Spremni za 55 %: ostvarivanje klimatskog cilja EU-a za 2030. na putu ka klimatskoj neutralnosti (COM(2021)0550),

– uzimajući u obzir Izjavu o podupiranju uvjeta za pravednu tranziciju na međunarodnoj razini od 4. studenoga 2021., donesenu na konferenciji COP26 u Glasgowu,

– uzimajući u obzir Komunikaciju Komisije od 23. veljače 2022. o dostojanstvenom radu u cijelom svijetu za globalnu pravednu tranziciju i održiv oporavak (COM(2022)0066),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 4. ožujka 2021. naslovljenu „Akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava” (COM(2021)0102),

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/1056 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o uspostavi Fonda za pravednu tranziciju[2],

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost[3],

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 17. rujna 2020. naslovljenu „Procjena nacionalnih energetskih i klimatskih planova na razini EU-a – Poticanje zelene tranzicije i promicanje gospodarskog oporavka integriranim energetskim i klimatskim planiranjem” (COM(2020)0564),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 1. srpnja 2020. naslovljenu „Program vještina za Europu za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost” (COM(2020)0274),

[1] SL C 243, 27.6.2022., str. 35.
[2] SL C 231, 30.6.2021, str. 1.
[3] SL L 57, 18.2.2021., str. 17.

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 5. svibnja 2021. naslovljenu „Ažuriranje nove industrijske strategije za 2020.: izgradnja snažnijeg jedinstvenog tržišta za oporavak Europe” (COM(2021)0350),

– uzimajući u obzir Preporuku Vijeća od 24. studenoga 2020. o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (SOO) za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost[4],

– uzimajući u obzir Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi okvira mjera za jačanje europskog ekosustava za proizvodnju proizvoda tehnologija s nultom neto stopom emisija (Akt o industriji s nultom neto stopom emisija) (COM(2023)0161),

– uzimajući u obzir članak 54. Poslovnika,

– uzimajući u obzir mišljenje Odbora za regionalni razvoj,

– uzimajući u obzir izvješće Odbora za zapošljavanje i socijalna pitanja (A9-0000/2023),

A. budući da će se zelenom tranzicijom uvelike proširiti gospodarske aktivnosti povezane s obnovljivom energijom, energetskom učinkovitošću i kružnim gospodarstvom, uz istodobnu preobrazbu drugih gospodarskih aktivnosti;

B. budući da bi pravedna tranzicija trebala uključivati iskorištavanje mogućnosti za stvaranje kvalitetnih radnih mjesta, borbu protiv diskriminacije na radnom mjestu i poboljšanje radnih standarda;

C. budući da u sektorima u kojima se pri prijelazu na ugljično neutralna gospodarstva očekuje otvaranje mogućnosti za zapošljavanje i dalje uglavnom prevladavaju muškarci;

D. budući da će za postizanje ugljične neutralnosti do 2050. biti nužno predvidjeti promjene i odgovarajuće okvirne uvjete za potporu prelasku s jednog radnog mjesta na drugo, uključujući potrebno stjecanje vještina, prekvalifikaciju i usavršavanje današnje radne snage;

E. budući da se manjak ulaganja za djelovanje u području klime do 2030. procjenjuje na 520 milijardi EUR godišnje;

F. budući da su preduvjeti za pravednu, uključivu i uspješnu tranziciju sudjelovanje radnika i sindikata u upravljaju tranzicijom te predviđanje promjena kao i socijalno upravljanje tim promjenama;

Zeleno gospodarstvo – prilike za tržište rada

1. ističe da prijelaz na obnovljiva i kružna društva i gospodarstva stvara potencijal i za stvaranje novih radnih mjesta i za transformaciju postojećih radnih mjesta u zelena i održiva radna mjesta u gotovo svim sektorima;

2. konstatira da je potencijal za zapošljavanje u okviru zelene tranzicije povezan i s održivim gospodarskim aktivnostima kao što su energetska obnova, popravak i ekološka

[4] SL C 417, 2.12.2020., str. 1.

poljoprivreda, koji zahtijevaju brojniju radnu snagu od djelatnosti koje zamjenjuju;

3. primjećuje da tranzicija ima snažan potencijal za stvaranje lokalnih radnih mjesta koja se ne mogu premjestiti, što bi doprinijelo jačanju europskog suvereniteta i otpornosti;

4. poziva Komisiju da razvije konceptualne smjernice uz pomoć kojih bi se definirala zelena radna mjesta, i to na temelju njihova potencijala za ozelenjivanje gospodarstva, doprinosa zdravlju i dobrobiti ljudi te dostojanstvenom radu;

Dostojanstven rad za ostvarivanje pravedne tranzicije

5. naglašava da bi zelena tranzicija tržišta rada trebala ići ruku pod ruku s uzlaznom konvergencijom prema boljim radnim uvjetima i privlačnim karijerama;

6. ponavlja svoj poziv na to da financiranje EU-a, uključujući državne potpore, bude uvjetovano ciljevima javne politike, a posebno socijalnim zahtjevima; ističe da bi javna tijela trebala služiti kao primjer i postaviti socijalne kriterije u području javne nabave; poziva na reviziju Direktive o javnoj nabavi kako bi se osiguralo da poduzeća kojima se dodijele ugovori podupiru kolektivno pregovaranje, visokokvalitetna radna mjesta, visokokvalitetno naukovanje, pristojnu i jednaku plaću i osposobljavanje;

7. podsjeća na to da bi u sklopu strategije EU-a za zdravlje i sigurnost u obzir trebalo uzeti specifične rizike prisutne u novim sektorima te obuhvatiti rizike koji proizlaze iz klimatskih promjena i uništavanja okoliša;

8. ističe važnost uključivanja mladih u planiranje tranzicije; poziva države članice da mladima olakšaju pristup plaćenim, kvalitetnim i uključivim stažiranjima i naukovanjima;

9. naglašava da bi rodna ravnopravnost trebala postati sastavni dio strategija zelenog gospodarstva; poziva Komisiju i države članice da poduzmu sve mjere kako bi se pobrinule za to da se postojeće rodne neravnopravnosti neće prenijeti u zeleno gospodarstvo u nastajanju;

Vještine za pravednu tranziciju

10. ističe da treba ponuditi obrazovanje i osposobljavanje u područjima povezanima s vještinama za kojima vlada potreba na tržištima rada kao i u sektorima usmjerenima na budućnost kako bi se zajamčilo da je tržište rada spremno za zelenu tranziciju;

11. naglašava da se na svakog radnika mora primjenjivati pravo pojedinaca na obrazovanje, osposobljavanje zaposlenika i cjeloživotno učenje, što bi se trebalo odražavati u svim politikama EU-a i nacionalnim politikama zaštite okoliša kao i u strategijama poduzeća za ublažavanje i prilagodbu; ističe činjenicu da bi pravo na osposobljavanje trebalo uključivati plaćeni dopust namijenjen obrazovanju;

12. ističe ulogu socijalnog dijaloga, kolektivnog pregovaranja i socijalnih partnera u razvoju nacionalnih i sektorskih vještina te vještina specifičnih za pojedinačna poduzeća u kvalitetnim strategijama zapošljavanja i osposobljavanja;

13. poziva države članice da integriraju održivi razvoj, ekološke kompetencije i vještine u sustave osposobljavanja i obrazovne sustave;

14. ističe da bi osposobljavanje trebalo biti dovoljno kvalitetno i dovesti do stjecanja kvalifikacija koje bi se potvrđivale transparentnim i jasnim sustavima za priznavanje i certifikaciju, što bi omogućilo njihovu usporedivost;

Usklađenost javnih politika radi punog razvoja potencijala zelene tranzicije u području stvaranja radnih mjesta

15. ističe da je potpuna provedba zakonodavstva o okolišu ključna za puno ostvarenje potencijala povezanog sa zelenim gospodarstvom, a time i za stvaranje radnih mjesta;

16. poziva Komisiju da u cjelokupno zakonodavstvo o okolišu uključi procjenu socioekonomskog učinka uzimajući pritom u obzir radna mjesta, vještine i radne uvjete;

17. poziva na reviziju Uredbe o upravljanju energetskom unijom kako bi se nacionalni energetski i klimatski planovi ažurirali u skladu s ciljevima pravedne tranzicije;

18. ističe važnu ulogu država članica u promicanju sektorskog socijalnog dijaloga i kolektivnog pregovaranja, osobito u novonastalim zelenim industrijama, kao i u osiguravanju sudjelovanja malih i srednjih poduzeća; naglašava da Direktiva o minimalnoj plaći predstavlja odličnu priliku za jačanje kolektivnog pregovaranja i prisutnosti sindikata u novim sektorima;

19. poziva na ažuriranje Direktive 2002/14/EZ o obavješćivanju i savjetovanju s radnicima u EU-u kako bi se u planove tranzicije koje poduzeća provode u svom cjelokupnom poslovanju i lancu vrijednosti uključila prava na obavješćivanje i savjetovanje;

20. poziva na to da sva poduzeća obuhvaćena zelenom tranzicijom, na temelju pregovora sa sindikatima i predstavnicima radnika, donesu obvezne planove za pravednu tranziciju;

21. izražava žaljenje zbog toga što se u prijedlogu Komisije koji se odnosi na reviziju gospodarskog upravljanja državama članicama ne daje dovoljno fiskalnog prostora za potrebnu razinu zelenih i socijalnih ulaganja;

22. poziva na bitnu promjenu paradigme u EU-u, tj. na prijelaz s oporezivanja plaća na oporezivanje bogatstva kako bi se potaknulo stvaranje radnih mjesta i smanjile nejednakosti;

23. ističe važnost snažnih sigurnosnih mreža za dopunu mjera usmjerenih na stvaranje radnih mjesta i za osiguravanje da nitko ne bude zapostavljen, uključujući odgovarajuću potporu minimalnom dohotku, odgovarajuće naknade za nezaposlene i minimalne plaće;

Ulaganje u stvaranje održivih radnih mjesta: važnost ulaganja

24. prepoznaje da pri osiguravanju financijskih sredstava za organizacije usmjerene na socijalne i ekološke potrebe bitnu ulogu imaju ulaganja s učinkom, pri čemu se izričito očekuje mjerljiva socijalna i ekološka povratna vrijednost, među ostalim u smislu

zapošljavanja i kvalitete radnih mjesta;

25. ističe ključnu ulogu privatnog i financijskog sektora u usmjeravanju financiranja u održiva ulaganja i omogućavanju prijelaza na klimatski neutralno gospodarstvo;

26. poziva na brzo stvaranje Fonda za europsku suverenost, koji bi na temelju novododijeljenih sredstava EU-a mobilizirao velika ulaganja u zelenu tehnologiju;

27. poziva na proširenje opsega i tematskog područja primjene Fonda za pravednu tranziciju;

28. poziva Komisiju da nastavi pratiti i poticati ulaganja te izdvajanje sredstava za stvaranje kvalitetnih radnih mjesta u okviru instrumenta NextGenerationEU, Mehanizma za oporavak i otpornost i Europskog socijalnog fonda plus kao i da osigura daljnju blisku uključenost Europskog parlamenta;

°

° °

29. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću i Komisiji.

OBRAZLOŽENJE

Posljedice klimatskih promjena teške su, a potencijalno i katastrofalne. Zaokret u tom razvoju događaja ključan je za naš planet, za buduće generacije te za zaštitu radnih mjesta i prava radnika. Kako bi se to ostvarilo, trebat će uvesti strategije ublažavanja i prilagodbe u sve sektore našeg gospodarstva. Dekarbonizacijom gospodarskih sektora pružit će se prilika za stvaranje novih radnih mjesta, osobito u sektorima energetike i kružnog gospodarstva.

U godinama vještina i prijedlogu akta o industriji s nultom neto stopom emisija velika se važnost pridaje ulozi vještina u tranziciji. Usavršavanje, prekvalifikacija i cjeloživotno učenje ključni su elementi za osiguravanje pravedne i uključive tranzicije. Međutim, pravedna tranzicija ne obuhvaća samo osposobljavanje i vještine.

Zelena tranzicija trebala bi biti prilika na temelju koje bi radni ljudi mogli stvoriti brojnija i bolja radna mjesta čije bi značajke bile stabilno zaposlenje, pravedna plaća i pristojni radni uvjeti, u čemu bi, u svim fazama procesa, sudjelovali radnici i sindikati. Pri prijelazu na nultu neto stopu sama usmjerenost na vještine i broj radnih mjesta neće dovesti do stvaranja pravednih uvjeta budu li dalje prisutni rast siromaštva i nejednakosti unatoč zaposlenju, veća ekonomska nesigurnost i veći broj nesigurnih radnih mjesta. Promjena, koja je nužna, trebala bi omogućiti uzlaznu konvergenciju, a pritom ne ugroziti kvalitetna radna mjesta.

Istodobno, poštovanje prava radnika trebalo bi uvijek biti preduvjet za javnu potporu poduzećima. EU i države članice mogu pružiti snažnu dimenziju usmjeravanja: mogu se, naime, pobrinuti za to da poduzeća koja imaju koristi od potpore EU-a poboljšaju svoje radne uvjete i ulažu u održiva radna mjesta.

Jasno je da ni javni ni privatni sektor ne mogu biti zadovoljni kad je riječ o aspektu tranzicije koja s odnosi na tržište rada. Pravedna tranzicija podrazumijeva snažno predviđanje promjena sa stajališta poduzeća te sa regulatornog i investicijskog stajališta. Sustav poticaja trebao bi promicati stvaranje kvalitetnih i održivih radnih mjesta, a prednost bi trebalo davati ulaganjima s pozitivnim učinkom na okoliš i društvo.